

Na jaren juridische strijd gerechtigheid voor zwangere zelfstandige

Zelfstandig werkende vrouwen die tussen augustus 2004 en juni 2008 een kind kregen, moeten alsnog een uitkering ontvangen voor de 16 weken rond de bevalling. Dat is het oordeel van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) op donderdag 27 juli 2017 in een tussenuitspraak. De consequentie is dat alle zelfstandig werkende en meewerkende vrouwen (zo'n 17.000) die in deze periode een kind hebben gekregen, alsnog in de toekomst een uitkering kunnen aanvragen bij het UWV. De Raad heeft het UWV 16 weken de gelegenheid gegeven om de uitspraak uit te voeren. Daarna zal de CRvB de zaak opnieuw beoordelen.

Tot 1 augustus 2004 konden zwangere zelfstandigen een zwangerschapsuitkering krijgen. Daarna is deze regeling geschrapt. Pas in juni 2008 werd een nieuwe voorziening opgenomen in de Wet Arbeid en Zorg, maar zonder terugwerkende kracht. Het afschaffen van de uitkering stuitte onmiddellijk op protest. Toen dat niets uithaalde, maakte in 2005 de FNV samen met het Proefprocessenfonds Clara Wichmann en zeven FNV-leden een procedure aanhangig tegen de Staat om de afschaffing ongedaan te maken.

Dit lukt in eerste instantie niet. De Hoge Raad oordeelde in 2011 dat op de Staat geen zorgplicht rust om een voorziening te treffen in verband met de inkomstenderving van zwangere zelfstandigen. Voorts vond de Hoge Raad dat geen beroep kon worden gedaan op het VN Vrouwenverdrag. Hierna hebben zes vrouwen de zaak doorgezet met behulp van het Proefprocessenfonds Clara Wichmann en de Vereniging voor Vrouw en Recht. Samen dienden ze een klacht in bij het CEDAW - het comité dat toezicht houdt op de naleving van het VN Vrouwenverdrag.

Hier vonden ze wel gehoor. In 2014 oordeelde het CEDAW dat de Nederlandse staat de rechten van zwangere vrouwen heeft geschonden door geen voorziening te treffen voor de periode 2004-2008. Daarmee heeft de Staat gehandeld in strijd met art. 11 van het VN Vrouwenverdrag, aldus het CEDAW. Dit is discriminatie van vrouwen. De Staat is verplicht alsnog een voorziening te treffen. Ondanks het duidelijke standpunt van het CEDAW bleef de Staat weigeren de betreffende vrouwen schadeloos te stellen. Vervolgens hebben de zes klaagsters alsnog een uitkering aangevraagd bij het UWV.

In juli 2016 oordeelde de rechtbank Amsterdam in twee gevallen dat er geen reden was om een geldelijke vergoeding toe te kennen. Een andere klaagster (lid van FNV Zelfstandigen) kwam terecht bij de rechtbank Midden-Nederland. Deze volgde wel de uitspraak van het CEDAW en kende een uitkering toe. Zowel de twee klaagsters als het UWV gingen tegen deze uitspraken in hoger beroep bij de CRvB. De Raad heeft de zaak op 16 juni 2017 behandeld en is vandaag tot een tussenuitspraak gekomen. De CRvB heeft de vrouwen op alle punten gelijk gegeven, maar geeft UWV dus nog 16 weken de tijd.

Anniek de Ruijter, voorzitter proefprocessenfonds Clara Wichmann: 'De CRvB heeft in deze procedure wel betekenis aan het CEDAW alsmede rechtstreekse werking toegekend aan het VN Vrouwenverdrag, dit in tegenstelling tot de Hoge Raad. Dankzij onze gezamenlijke jarenlange inspanningen is thans een einde gekomen aan deze zaak. Het recht heeft alsnog gezegevierd.'

Leontine Bijleveld, Vereniging voor Vrouw en Recht: 'Dit betekent dat de Nederlandse regering niet zomaar een uitspraak van het CEDAW naast zich neer mag leggen. Het is bovendien een wake-up-call voor de Nederlandse rechters. Die zullen toch beter hun huiswerk moeten doen en zich moeten verdiepen in het VN Vrouwenverdrag.'

Irene van Hest, FNV Zelfstandigen: 'Ons lid heeft samen met de andere vrouwen jarenlang gestreden voor deze uitkering. De weg ligt open voor alle zelfstandige vrouwen die in deze periode bevallen zijn om straks alsnog bij het UWV een uitkering aan te vragen.'